

บทที่ 4

การถ่ายทอดเทคโนโลยี

1. ความนำ

เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นตัวแปรที่สำคัญในการบริหารธุรกิจในปัจจุบัน แต่เนื่องจากเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและจะมีผลต่อธุรกิจในด้านต่าง ๆ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องติดตามถึงเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นก่อนที่จะตัดสินใจซื้อเทคโนโลยีมาใช้ในกิจการของตนและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตตลอดจนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ให้หรือผู้ขายเทคโนโลยี (Licensor) และผู้รับหรือผู้ซื้อเทคโนโลยี (Licensee) จึงจำเป็นจะต้องจัดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน ซึ่งวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นมีอยู่หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเทคโนโลยีนั้น ๆ

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer)

การถ่ายทอดเทคโนโลยี' เป็นกระบวนการที่ความรู้ ประสบการณ์ และเทคนิคในการผลิต การบริการ และจัดการ ได้ถ่ายทอดจากบุคคล วิชาธุรกิจหรือประเทศหนึ่งไปสู่อีกบุคคล วิชาธุรกิจหรืออีกประเทศหนึ่ง การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งเรียกว่าถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศ

3. วัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดเทคโนโลยี

การถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยทั่วไปจะมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดอยู่ 2 ประการคือ

- 1) เพื่อริเริ่มและดำเนินกิจกรรมทางการค้าและอุตสาหกรรมในเวลาเดียวกัน แต่ต้องแน่ใจว่าเทคโนโลยีที่ต้องการสำหรับวัตถุประสงค์ดังกล่าวในแต่ละครั้งของการจัดตั้งจะไม่ทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและทำให้เสียเวลา

2) เพื่อควบคุมต้นทุนและคุณภาพของสินค้าและการขาย เนื่องจากลักษณะของการถ่ายทอดเทคโนโลยีจำเป็นจะต้องมีระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ข้างต้น ซึ่งได้แก่

- เทคโนโลยี
- การพาณิชย์
- การเงิน
- นโยบายสังคม
- การส่งกำลังบำรุงในทางทหาร
- ข่าวสาร ความรู้ การสื่อสาร และการวิเคราะห์
- การจัดการ
- การบริการ

ถ้าต้องการประสบความสำเร็จในการถ่ายทอด ก็ควรมีการนำทุก ๆ ด้านข้างต้นไปใช้ในเวลาเดียวกันและในแบบที่ถูกต้องตรงกัน และจะต้องมีการดัดแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายในประเทศและผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่าผู้ที่มีความรู้จะสามารถรับความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องได้ง่าย และในทางตรงกันข้ามผู้ที่ไม่มีความรู้หรือความคุ้นเคยเลยก็จะกลายเป็นปัญหาแก่เจ้าของหรือผู้ขายเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ตัวอย่างของการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศ ได้แก่

1) BENELUX เป็นกลุ่มประเทศที่กำเนิดของบริษัทนานาชาติที่มีเทคโนโลยีทั้งหมดสะสมอยู่ พร้อมทั้งเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีก่อนสำหรับการผลิตสินค้าทุกชนิดจะมีพร้อมอยู่ในกลุ่มประเทศเหล่านี้ ปัจจุบันกลุ่ม BENELUX ได้พัฒนามากลายเป็นกลุ่มประชาคมยุโรป (Economic Community)

2) ประเทศอุตสาหกรรมของยุโรป ประเทศเหล่านี้มีความชำนาญในการจัดองค์การสำหรับการรับและใช้เทคโนโลยีชนิดต่าง ๆ และระยะทางของการถ่ายทอดเทคโนโลยีก็ไม่เป็นปัญหา

3) ประเทศอุตสาหกรรมนอกเขตยุโรป ประเทศเหล่านี้มีสภาวะเท่าเทียมกับยุโรป ยกเว้นแต่ระยะทางของการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง นอกจากนี้ประเทศเหล่านี้ยังอยู่ในเขตอิทธิพลของประเทศอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีการใช้เทคโนโลยีที่

แตกต่างกันออกไป จึงทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องมีการดัดแปลงเทคโนโลยีที่ได้รับมาให้เข้ากับความต้องการภายในประเทศ

4) ประเทศกำลังพัฒนาที่มีประสบการณ์ทางอุตสาหกรรม ประเทศเหล่านี้จะมีตลาดภายในประเทศที่สำคัญ มีความเจริญทางด้านปัจจัยขั้นพื้นฐานตลอดจนมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต แต่ก็ยังมีปัญหาในการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ซับซ้อนอยู่บางประการ ได้แก่

4.1) รัฐบาลแทรกแซงด้วยการออกกฎหมายหรือข้อบังคับในเรื่องการจ่ายค่าเทคโนโลยีและในการทำข้อตกลงในการรับเทคโนโลยี (technology licence agreement) ซึ่งทำให้ยากต่อการได้รับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

4.2) จากการกระทำของรัฐบาลในข้อ 4.1) ยังทำให้เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ และการพัฒนาอุตสาหกรรมของเอกชนทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

4.3) ความรู้สึกชาตินิยม ทำให้นำไปสู่ความทะเยอทะยานในการที่จะพึ่งพาตนเองด้วยการเร่งการผลิตและใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ภายในประเทศเร็วเกินไป ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจส่วนรวม

5) ประเทศกำลังพัฒนาที่มีประสบการณ์ทางอุตสาหกรรมน้อย ประเทศเหล่านี้จะมีคุณลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 4) เว้นแต่ไม่มีตลาดภายในประเทศอย่างเพียงพอ โดยกิจการที่ตั้งอยู่ในประเทศเหล่านี้เป็นกิจการขนาดเล็กทำการผลิตได้ปริมาณไม่มากจึงทำให้ประสบปัญหาต้นทุนสูง และยังมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคนิคน้อย จึงทำให้มีการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือและประสบการณ์ทางอุตสาหกรรม ดังนั้นในการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังประเทศในกลุ่มนี้จึงต้องให้ความสนใจและความพยายามในด้านต่าง ๆ (ตั้งแต่ข้อ 2.1) – 2.8) ที่กล่าวมาข้างต้น) มากเป็นพิเศษ ซึ่งที่กล่าวมาเป็นวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทแม่ไปยังบริษัทย่อยในเครือและไปยังผู้ทำสัญญารายย่อยอื่น ๆ อีกด้วย

4. ลักษณะของการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ลักษณะของการถ่ายทอดเทคโนโลยี สามารถแบ่งได้ดังนี้

1) เมื่อมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ได้หมายความว่า เป็นแต่เพียงการถ่ายทอดเฉพาะเทคนิคบางประการเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงการถ่ายทอดวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ

2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งไม่ได้หมายความว่า สภาพแวดล้อมของทั้งสองประเทศจะต้องเหมือนกันเพียงแต่สภาพแวดล้อมของประเทศหนึ่ง อาจถูกปรับปรุงแก้ไข

3) อาจต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการของเทคโนโลยีก็ได้ ซึ่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลง นั้นหรือปรับปรุงเทคโนโลยีไม่ใช่จะทำเพียงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ถ้าเป็นระยะเวลายาวนานก็ไม่ควรจะนานจนเกินไปจนกระทั่งทำให้เทคโนโลยีที่ใช้อยู่ล้าสมัยไป กล่าวโดยสรุปก็คือ ต้องพยายามทำให้เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าหรือทันสมัยอยู่เสมอ

4) ต้องมีโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ที่ดี

5) ประการสุดท้าย เทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจะต้องให้ประโยชน์ที่ตรงกับความต้องการของประเทศ ด้วยการทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิตในระดับที่เหมาะสม

5. วิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยี

การถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังประเทศกำลังพัฒนาโดยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเป็นหุ้นส่วนของบริษัทต่างประเทศ หรือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศดังที่กล่าวมาในตอนต้นนั้น ยังมีอีกหลายวิธี ได้แก่

- การว่าจ้างผู้ชำนาญการจากต่างประเทศ
- การดำเนินการขายเครื่องจักร
- การทำข้อตกลงในการรับเทคโนโลยี (Technology Licence Agreement)
- ข้อตกลงรับผิดชอบทั้งหมดของแต่ละฝ่าย (Turn-Key Contract)

1) การว่าจ้างผู้ชำนาญการจากต่างประเทศ

ในประเทศกำลังพัฒนาการประกอบกิจการของบางกิจการอาจได้รับขบวนการและเทคนิคอย่างง่ายและสิทธิบัตร ซึ่งวิธีนี้สามารถทำได้โดยการว่าจ้างผู้ชำนาญการจากต่างประเทศมาให้คำแนะนำถึงวิธีการที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิต วิธีนี้เหมาะสมสำหรับโครงการขนาดเล็กและขนาดกลางในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทางวิศวกรรม อุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค

2) การทำสัญญาขายเครื่องจักร

การถ่ายทอดเทคโนโลยีในด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรและอุปกรณ์ มักจะมีการทำสัญญาซื้อขาย สัญญานี้เหมาะสมสำหรับกิจการทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เช่น ผลิตซีเมนต์ ทอผ้า ผลิตกระดาษ ที่ใช้เทคโนโลยีไม่ซับซ้อนมากและไม่ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องเจ้าของเทคนิคหรือกระบวนการ ซึ่งการทำสัญญาแบบนี้จะเพียงพอสำหรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมและความชำนาญการในประเทศ ตัวอย่าง เช่น การฝึกอบรมด้านเครื่องมือแก่เจ้าหน้าที่ภายในประเทศ การช่วยเหลือโดยผู้ขายเครื่องจักรในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเครื่องจักร (ที่สูงกว่าขั้นเริ่มต้นและทำต่อไปในระดับปกติ) การจ่ายชำระค่าบริการดังกล่าวอาจแตกต่างกันหากหรืออาจรวมอยู่ในราคาของเครื่องจักรก็ได้

3) การทำข้อตกลงในการรับเทคโนโลยี

การถ่ายทอดวิธีนี้มีความสำคัญมากในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในประเทศที่มีพื้นฐานทางเทคโนโลยี ซึ่งถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งกิจการผลิตในประเทศดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่วนมากความรู้ทางเทคนิคดังกล่าวมักจะถูกจดทะเบียน (มีกรรมสิทธิ-Right) หรือถูกถือว่าเป็นความลับ ดังนั้นผู้รับเทคโนโลยีจึงมีความจำเป็นต้องติดต่อกับผู้ผลิตหรือผู้ที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีนั้นก่อน จึงจะได้รับ การถ่ายทอดเทคโนโลยี

4) ข้อตกลงรับผิดชอบทั้งหมดแต่ละฝ่าย

ในขั้นต้น ๆ ของกระบวนการทางอุตสาหกรรม กิจการมักใช้ Turnkey arrangement หรือ Turnkey Operations โดยคู่สัญญาที่เป็น turnkey นี้อาจเป็นเจ้าของเทคโนโลยี หรืออาจเป็นผู้ขายหรืออาจจะเป็นองค์กรที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิศวกรรมก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของโรงงานและเทคโนโลยี (บางที่ถ้าเป็นโรงงานขนาดใหญ่ เช่น โรงงานผลิตเหล็กหรือถลุงผลิตถ่านหินปิโตรเลียม) คู่สัญญาอาจไม่ใช่รายเดียว แต่มีหลายบริษัทเข้าร่วมรับผิดชอบโครงการนั้น ๆ

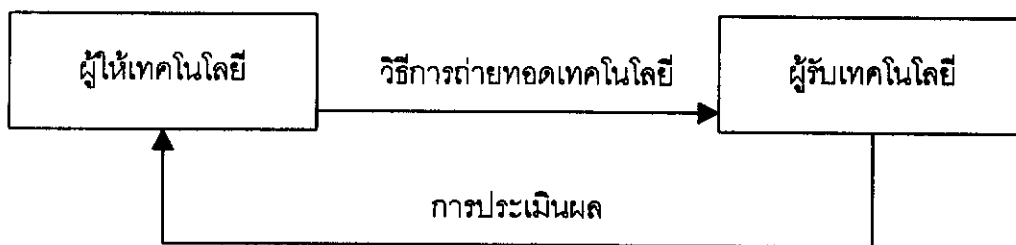
ถึงแม้ว่าวิธีนี้จะมีประโยชน์ก็ตาม แต่อาจมีปัญหาในเรื่องต้นทุนที่มักสูง หากการตีราคาค่าสัญญาเป็นรูปสำเร็จ โดยไม่มีการตีราคาค่าใช้จ่ายเป็นรายละเอียดแต่ละรายการ ดังนั้นผู้ซื้อเทคโนโลยีจึงควรคิดราคาค่าสัญญาเป็นแต่ละรายการในแต่ละขั้นของการทำโครงการ และผู้ซื้อควรมีส่วนร่วมตัดสินใจด้านต้นทุนของโครงการไม่ใช่ปล่อยให้ Turnkey Contractor เป็น

ผู้ดำเนินการโดยลำพัง ซึ่งเมื่อได้มีการตรวจสอบรายละเอียดของโครงการแล้วเห็นว่า ขั้นตอนใด ไม่มีประสิทธิภาพหรือเสียค่าใช้จ่ายสูงเกินความจำเป็น ผู้ซื้อควรมีอำนาจที่จะระงับรายการนั้น ๆ ได้

นอกจากนี้ผู้ซื้อควรมีความแน่ใจว่า Turnkey – Contractor สามารถเข้าถึงวิธีการของ know-how และความชำนาญงานทั้งหมดที่กำหนดไว้ในโครงการ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในภายหลัง โดยหลายประเทศมีแนวโน้มที่จะใช้วิธี Turnkey Contract แทน Licence Agreement เนื่องจาก Licence Agreement มักกำหนดให้ต้องใช้บริการทางด้านวิศวกรรมที่จำเป็นของผู้ชำนาญการจากต่างประเทศและยังกำหนดให้ต้องซื้อเครื่องจักรและบริการติดตั้งอีกด้วย (วิธี Turnkey จะถูกกว่าและยังสนับสนุนให้มีการพัฒนาบริการทางเทคนิคภายในประเทศอีกด้วย)

6. การเตรียมการเพื่อรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี²

การถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีรูปแบบเหมือนกับการเรียนรู้โดยทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ ผู้ให้เทคโนโลยี ผู้รับเทคโนโลยีและวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยี

รูปที่ 4-1 แสดงวงจรของการถ่ายทอดเทคโนโลยี

เนื่องจากเทคโนโลยีส่วนใหญ่ไม่ใช่สินค้าที่มีวางขายอยู่ในตลาดและประกอบด้วยมีราคาแพง เพื่อให้ได้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้เทคโนโลยี ดังนั้นหลังจากที่ได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายเทคโนโลยีแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมการทั้งผู้ให้หรือผู้ขายเทคโนโลยี (Licensor) และผู้รับหรือผู้ซื้อเทคโนโลยี (Licensee) สำหรับกรณีของไทยเป็นผู้รับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ จะต้องมีการเตรียมการระหว่างผู้ให้และผู้รับเทคโนโลยีดังต่อไปนี้

1) การเตรียมการของผู้ให้เทคโนโลยี

1.1) *การเตรียมบุคลากร* เนื่องจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีมีหลายวิธีดังที่กล่าวมาแล้ว แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ มาถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับผู้รับซึ่งส่วนใหญ่จะมีความแตกต่างกันทั้งความรู้ ประสบการณ์ วัฒนธรรม และภาษาพูด ดังนั้นการคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะช่วยให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสิ่งที่ต้องพิจารณาในการคัดเลือกบุคลากรที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้แก่

- เป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีความรู้ในเทคโนโลยีที่จะถ่ายทอด
- เป็นผู้ที่มีบุคลิกที่เหมาะสมในการถ่ายทอดหรือการสอน
- เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้ง่ายในสภาพแวดล้อมใหม่
- เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับชาวต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

เมื่อคัดเลือกคนได้บุคลากรที่เหมาะสมแล้ว บริษัทผู้ให้เทคโนโลยีจำเป็นต้องจัดให้มีการอบรมให้บุคลากรนั้นมีความรู้เกี่ยวกับประเทศที่จะเดินทางไปทำการถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ มารยาทในสังคม ฯลฯ และหากเป็นไปได้ควรศึกษาการใช้ภาษาท้องถิ่นเบื้องต้นก็จะมีส่วนช่วยให้การประสานงานดีขึ้น แต่ในทางปฏิบัติบริษัทที่เป็นผู้ให้เทคโนโลยีมักจะไม่ค่อยมีโอกาสเลือกได้บุคลากรที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีคุณสมบัติดังกล่าวครบถ้วนนัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขามีจำกัด แต่ก็มีวิธีการที่จะแก้ไขโดยผู้ให้เทคโนโลยีควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประสานงานเพื่อทำหน้าที่ติดต่อและประสานงานด้านต่าง ๆ

1.2) *การเตรียมเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือและวัสดุต่าง ๆ* โดยผู้ให้เทคโนโลยีจำเป็นต้องแจ้งให้บริษัทที่จะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทราบถึงรายละเอียดของเครื่องจักรก่อนล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อจะได้จัดเตรียมซื้อและนำเข้าเครื่องจักรตลอดจนอุปกรณ์เพิ่มเติมได้ถูกต้อง แต่ถ้าไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าอาจทำให้เกิดความล่าช้า และเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก

1.3) *การเตรียมการประสานงานกับหน่วยงานของทางการ* ในการซื้อขายเทคโนโลยีจากต่างประเทศจะมีการควบคุมจากหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมงานไว้ก่อน โดยผู้ให้และผู้รับเทคโนโลยีควรจะมีการติดต่อประสานงานเพื่อทำข้อ

ตกลง และจัดเตรียมเอกสารให้เรียบร้อยก่อนที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย มิฉะนั้น อาจมีปัญหาในการติดต่อกับทางการในภายหลัง จนกลายเป็นปัญหาระหว่างผู้ให้และผู้รับ เทคโนโลยี ซึ่งเรื่องที่ต้องเตรียมการได้แก่

1.3.1) การตรวจคนเข้าเมือง ควรเตรียมการเกี่ยวกับการทำใบอนุญาต เข้าเมือง วีซ่า และใบอนุญาตทำงาน

1.3.2) กรมสรรพากร .เตรียมการเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล และบุคคลธรรมดา

1.3.3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในกรณีได้รับส่งเสริม การลงทุน

1.3.4) ธนาคารแห่งประเทศไทย ติดต่อกับเรื่องการส่งเงินค่า เทคโนโลยีไปต่างประเทศ

2) การเตรียมการสำหรับผู้รับเทคโนโลยี เนื่องจากผู้รับเทคโนโลยีเป็นผู้ที่ต้อง เสาะแสวงหา เลือกและเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องมีการ เตรียมการและวางแผนเพื่อให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีสามารถทำได้อย่างเป็นระบบ โดยผู้รับ เทคโนโลยีต้องเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.1) ศึกษารูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีว่าเป็นอย่างไร เพราะจะแตกต่างกันตามประเทศที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยี กล่าวคือ

2.1.1) บริษัทอเมริกัน มักจะมีรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีในระดับ สูง ได้แก่ ผู้บริหารในระดับสูง เช่น vice president, director ในด้านการผลิต หรือ engineering manager เป็นต้น และผู้ที่จะมาถ่ายทอดเทคโนโลยีให้อาจเป็นวิศวกรอาวุโส ผู้เชี่ยวชาญหรือนัก วิจัยในสาขานั้น ๆ

2.1.2) บริษัทในประเทศยุโรป มักจะมีการถ่ายทอดในรูปแบบผู้บริหาร ระดับกลาง บุคลากรที่ส่งมาถ่ายทอดเทคโนโลยีมักจะเป็นวิศวกร นักวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญที่ผ่าน งานมาแล้วและมีประสบการณ์ประมาณ 3-10 ปี

2.1.3) บริษัทญี่ปุ่นหรือไต้หวัน มักจะมีการถ่ายทอดกันในระดับล่างหรือ ระดับปฏิบัติการ โดยบุคลากรที่มาถ่ายทอดเทคโนโลยีอาจเป็นหัวหน้างานหรือพนักงานคุมเครื่อง

ดังนั้นในการรับเทคโนโลยีจากบริษัทญี่ปุ่นหรือไต้หวันนั้น จำเป็นต้องมีล่ามเพื่อทำหน้าที่แปลให้
กับคนไทยอีกทอดหนึ่ง และผู้รับเทคโนโลยีก็ควรจะอยู่ในระดับใกล้เคียงกันหรือสูงกว่าเล็กน้อย

เมื่อได้ศึกษาและเข้าใจถึงรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีของแต่ละ
ประเทศแล้ว ผู้รับเทคโนโลยีจะต้องเตรียมบุคลากรและวิธีการกระจายเทคโนโลยีเหล่านี้ไปยัง
บุคลากรระดับต่าง ๆ ในองค์กร

2.2) การจัดเตรียมบุคลากร ผู้บริหารจำเป็นต้องคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสม
ทั้งด้านความรู้ความสามารถและประสบการณ์ เพื่อที่จะช่วยให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีทำได้
อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณารูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีของแต่ละ
ประเทศประกอบด้วย ผู้ที่จะรับเทคโนโลยีควรจะมีความรู้และตำแหน่งงานที่ใกล้เคียงกัน
การคัดเลือกล่ามที่มีพื้นฐานในทางช่าง (กรณีซื้อเทคโนโลยีจากญี่ปุ่นและไต้หวัน) จะมีประโยชน์
อย่างมากในการรับเทคโนโลยี

นอกจากนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดให้มีการยกระดับความรู้ของพนักงานใน
ระดับต่าง ๆ นับตั้งแต่พนักงานระดับผู้บริหารจนถึงพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรของตนให้
เข้าใจเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี และถ้าหากมีความจำเป็นต้องจัดให้มีการอบรมความรู้ขั้นพื้น
ฐานทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ก็ควรจะดำเนินการก่อนมีการถ่ายทอด
เทคโนโลยี เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้ขบวนการกระจายเทคโนโลยีติดขัดและดำเนินไปได้อย่าง
เชื่องช้า และนอกจากนี้บริษัทจำเป็นต้องอบรมให้พนักงานเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม
ประเพณี และวัฒนธรรมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละชาติเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และป้องกัน
ความเข้าใจผิดที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.3) การจัดองค์การ เนื่องจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีมักจะเกิดขึ้นในบาง
ระดับขององค์กรตามรูปแบบที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้น บริษัทหรือองค์กรจึงจำเป็นต้องจัดตั้ง
หน่วยงานขึ้นมาเพื่อรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งนี้เพื่อติดตามการดำเนินให้เป็นไปตามเป้า
หมาย และแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และเพื่อช่วยในการกระจายเทคโนโลยีที่ได้รับจากการถ่ายทอด
ไปยังพนักงานทุกระดับ โดยสามารถดำเนินการได้ดังนี้

2.3.1) จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยี โดยหน่วยงานนี้มีหน้าที่และรับผิดชอบใน
การรวบรวมข้อมูลและข่าวสารเทคโนโลยี เก็บรักษาและดูแลเอกสารทางเทคโนโลยีที่กระจัด
กระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนำมารวบรวมจัดให้เป็นหมวดหมู่ ตลอดจนรวบรวมเอกสาร

ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญหรือบันทึกการประชุมและรายงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี

2.3.2) จัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการต่าง ๆ ถ้าบริษัทผู้รับเทคโนโลยีมีการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการขึ้นมาดำเนินงานจะช่วยทำให้การรับเทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีระบบและช่วยป้องกันการสูญหายหรือความบกพร่องจากการจดบันทึก ทั้งนี้เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับมาระหว่างบุคคลต่อบุคคลอาจจะเก็บความรู้ต่าง ๆ ได้ไม่สมบูรณ์พอ คณะกรรมการที่ถูกตั้งขึ้นมาควรจะได้มีการหารือ ประชุมปรึกษาตามกำหนดการที่ได้วางแผนไว้โดยอาจจะจัดขึ้นภายในหน่วยงานหรือประสานงานกับผู้ให้เทคโนโลยี คณะกรรมการหรือคณะทำงานนี้อาจมีหลายคณะโดยแต่ละคณะอาจรับผิดชอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีแต่ละด้าน

2.3.3) จัดตั้งคณะกรรมการเทคโนโลยีระดับสูง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารระดับสูงหรือเจ้าของกิจการควรจะมีส่วนร่วมในการติดตามและรับรู้ถึงความคืบหน้าของเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ และการเอาใจใส่ของผู้บริหารจะเป็นตัวกระตุ้นให้พนักงานได้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการติดตามความเป็นไปและความคืบหน้าในการรับเทคโนโลยีไปด้วย

2.4) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่นอกเหนือจากที่ผู้ให้เทคโนโลยีเตรียมไว้ให้แล้ว ผู้รับเทคโนโลยีจะต้องทำการจัดเตรียมสิ่งของดังกล่าวไว้ด้วย โดยผู้รับเทคโนโลยีจะต้องทำการสำรวจดูว่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้นอยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานหรือไม่ ถ้าพบว่ายังไม่พร้อมก็ให้จัดเตรียมให้พร้อมที่จะใช้งานได้ตลอดเวลา หรือหากพบว่าไม่มีสิ่งใดที่ต้องทำการจัดซื้อก็ควรที่จะไปจัดซื้อเอาไว้ให้พร้อมก่อนที่จะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น

2.5) การจัดเตรียมเอกสารหรือข้อมูลของกิจการให้ผู้ที่จะมาถ่ายทอดเทคโนโลยีได้ทราบ ทั้งนี้เพราะเอกสารหรือข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ที่จะมาถ่ายทอดเทคโนโลยีได้เข้าใจถึงสภาพของธุรกิจที่กำลังดำเนินกิจการอยู่ ซึ่งจะช่วยลดเวลาในการถ่ายทอดเทคโนโลยีได้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะไม่ต้องเสียเวลาไปทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้น โดยเอกสารหรือข้อมูลที่สามารถจัดเตรียม ได้แก่ รายงานประจำปีของบริษัท เรื่องทั่วไปของบริษัท วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการถ่ายทอดเทคโนโลยี สถานภาพของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ประเภทและชนิดของผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวนและความรู้ความสามารถของบุคลากร วัตถุประสงค์ที่สำคัญ ฯลฯ

2.6) การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่จะมาถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ที่จะมาถ่ายทอดเทคโนโลยีส่วนใหญ่เป็นคนต่างชาติที่ไม่คุ้นเคยกับประเพณีและวัฒนธรรมของไทยตลอดจนอาหารและความเป็นอยู่ การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งทีนอกเหนือจากทำให้เกิดความประทับใจแล้วยังจะช่วยลดการสูญเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ โดยเรื่องที่ต้องอำนวยความสะดวกได้แก่ การเดินทางเข้าประเทศ สถานที่พัก ใบอนุญาตทำงาน การทำความรู้จักสถานที่และบุคคลต่าง ๆ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น ฯลฯ

7. เงื่อนไขในการทำข้อตกลงในการรับเทคโนโลยี

เนื่องจากวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีมีหลายวิธีดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องมีสัญญาถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยข้อตกลงที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีอาจจะปรากฏอยู่ในสัญญาฉบับเดียวกันหรือแยกกันเป็นหลายสัญญาก็ได้ ในการทำข้อตกลงในการรับเทคโนโลยี (Technology Licence Agreement) ซึ่งเป็นสัญญาให้ใช้สิทธินั้น จะมีข้อตกลงหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ได้แก่

- คำนิยาม (definitions)
- ค่าตอบแทนการใช้เทคโนโลยี (remuneration for technology)
- การกำหนดอายุของสัญญาตกลง (duration of the agreement)
- การต่ออายุสัญญาตกลง (renewal of the agreement)
- การรับรองโดยผู้ให้สัญญา (guarantees by Licensor)
- สิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุงเทคโนโลยี (access to improvement of technology)
- การให้สิทธิแต่ผู้เดียว (exclusive)
- ขอบเขตการมอบหมาย (assignment)
- ผู้รับช่วงใบอนุญาต (sub-licensing)
- ความลับ (confidence)
- สิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (industrial property rights)
- ข้อบังคับสำหรับผู้รับสัญญา
- การเสนอขาย C&I Products โดยผู้ให้สัญญา
- การชำระเงิน

- กฎหมายของรัฐบาลที่ใช้บังคับสัญญา (governing law)
- การตรวจสอบและรายงาน
- การฝึกอบรม (training)
- ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสัญญา
- ภาษาที่ใช้
- การสิ้นสุดของสัญญา (termination)
- การจัดตั้งอนุญาโตตุลาการ (arbitration)
- เหตุสุดวิสัย (force majeure)

1) คำนิยาม

ในการทำสัญญาดังกล่าวจะมีการนิยามศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ให้ชัดเจน เช่น

1.1) ผลิตภัณฑ์ ควรระบุให้ชัดเจนถึงชนิดและลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้สัญญาว่าเป็นอย่างไร

1.2) เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ควรมีการระบุถึงส่วนประกอบที่สำคัญของเทคโนโลยี เทคนิคที่ใช้ในกระบวนการผลิต วัตถุดิบ ตลอดจนผลิตภัณฑ์ขั้นกลาง (intermediate product) ที่จำเป็นต้องใช้ นอกจากนี้ถ้าเทคโนโลยีรวมถึงความช่วยเหลือทางเทคนิคต่าง ๆ และอยู่เหนือระดับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตนั้น สัญญาดังกล่าว ก็ควรจะระบุให้ชัดเจนถึงขอบเขตและลักษณะของความช่วยเหลือทางเทคนิค รวมถึงวิธีการถ่ายทอด สถานที่ เวลา ฯลฯ

2) คำตอบแทนการใช้เทคโนโลยี

คำตอบแทนการใช้เทคโนโลยีจะกำหนดอย่างไรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของเทคโนโลยีและเงื่อนไขในสัญญาซึ่งจะไม่เหมือนกัน เช่น ถ้าสัญญาดังกล่าวครอบคลุมกระบวนการผลิตเฉพาะอย่าง Licensor ก็อาจถ่ายทอดเทคโนโลยีแต่เพียงวิธีเดียว แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้ส่วนประกอบของเทคโนโลยีในขั้นการผลิตหลาย ๆ ขั้น Licensor ก็อาจถ่ายทอดเทคโนโลยีวิธีอื่นและเรียกองค์ประกอบเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น

เรื่องคำตอบแทนการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะยุ่งยากในการคิดคำตอบแทนเพราะเทคโนโลยีหลายประเภทไม่ได้มีราคาตลาดในการซื้อขายกันเช่นเดียวกับสินค้าอื่น ๆ เช่น กรณีของการให้สิทธิ หรือกรณีที่เป็นการลงทุนหรือร่วมลงทุนจากต่างประเทศจึงทำ

ให้ยากต่อการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม โดยทั่วไปผู้รับหรือผู้ซื้อเทคโนโลยี (Licensee) จะไม่ค่อยมีอำนาจต่อรองราคา ทั้งนี้เนื่องจากการซื้อขายเทคโนโลยีตลาดจะเป็นของผู้ขายซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย⁴ ดังนั้นในหลาย ๆ ประเทศรัฐบาลจึงเข้ามากำกับและควบคุมราคาในการซื้อขายเทคโนโลยีจากต่างประเทศทั้งนี้เพื่อให้เกิดการจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม โดยได้ออกข้อกำหนดว่าในการจ่ายค่าตอบแทนหรือราคาเทคโนโลยีจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐ

วิธีการชำระค่าเทคโนโลยีหรือค่าตอบแทนการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การร่วมลงทุนจากต่างประเทศที่นิยมใช้กันมากได้แก่

2.1) การจ่ายเป็นเงินก้อน (Lump-sum Fee) ซึ่งการจ่ายเป็นเงินก้อนนี้จะจ่าย ครั้งเดียวหรือหลายครั้งก็แล้วแต่จะตกลงไว้ในสัญญาการจ่ายค่าตอบแทนแบบนี้มักกำหนดขึ้นใน กรณีที่ know-how ได้ถูกถ่ายทอดไปทั้งหมดและอย่างสมบูรณ์ในขณะหนึ่ง หรือในกรณีที่การถ่ายทอดเทคโนโลยีสามารถทำได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในครั้งเดียว และ Licensee สามารถรับเอา ให้ได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ในครั้งเดียวเช่นเดียวกัน เทคโนโลยีประเภทนี้มักจะไม่ซับซ้อนยุ่งยากหรือ เป็นเทคโนโลยีมาตรฐานซึ่งเหมาะสมกับ Licensee ที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือใด ๆ จากผู้ขาย หรือผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี (Licensor) อีก การจ่ายค่าตอบแทนแบบนี้มักจะมีมูลค่าคงที่ซึ่งทำให้เกิดการประหยัดแก่ Licensee

2.2) การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม (Running Royalties) เป็นวิธีที่ใช้ในกรณีที่ เทคโนโลยีมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอหรือกรณีที่ Licensee ยังต้องพึ่งพา Licensor ใน ด้านบริการทางเทคนิคหรือความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ Licensee ได้รับ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพิ่มเติมได้เสมอ การจ่ายค่าตอบแทนแบบนี้ผู้ซื้ออาจจ่ายตามผลผลิตหรือยอดขาย แต่มูลค่าของการผลิตอาจยากต่อการแสดง จึงมักจะนิยมจ่ายตามยอดขายซึ่งมักจะใช้ตัวเลขจากการขายจริง ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดโดยอาจกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ของยอดขาย ในบางครั้ง การขายอาจมีกำไรน้อยหรือขาดทุนโดยเฉพาะ 2-3 ปีแรกที่เริ่มดำเนินการผลิตและเริ่มพัฒนา ความชำนาญงานและตลาดภายในประเทศซึ่งถ้าเป็นแบบนี้ผู้ขายอาจคิดค่าตอบแทนตามระดับ ความสามารถทำกำไรได้ของ Licensee แต่ Licensor จะไม่ค่อยชอบวิธีนี้นอกจากนี้ Licensor จะมีส่วนควบคุมการจัดการโดยตรง และพอใจกับผลกำไรที่ได้คาดคะเนไว้ หรือในกรณีที่ Licensee มีความสามารถในการต่อรองที่เข้มแข็งกว่า เช่น สามารถควบคุมวัตถุดิบที่หายาก เป็นต้น

ในการคำนวณค่าธรรมเนียม มีสิ่งต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

2.2.1) การคำนวณค่าธรรมเนียมจากยอดขาย ควรคำนึงถึงราคาของ C&I Products ที่สั่งซื้อจาก Licensor ด้วย และควรหักต้นทุนการสั่งซื้อ (ราคา CIF ของ C&I Products บวกภาษีขาเข้า บวกค่าขนส่ง) จวกยอดขายในกรณีของมูลค่ายอดขายที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากรายการภายในประเทศเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้เสียค่าธรรมเนียมน้อยที่สุดเมื่อมีการเสียค่าธรรมเนียม

2.2.2) การคำนวณค่าธรรมเนียมจากปริมาณผลผลิต ซึ่งไม่ว่าจะคำนวณจากยอดทั้งหมดหรือยอดต่อหน่วยผลผลิตก็ตาม ก็ต้องหักต้นทุนการสั่งซื้อ (เหมือนข้อ 2.2.1) ออกก่อนเช่นเดียวกัน

2.2.3) การคำนวณค่าธรรมเนียมจากต้นทุนการผลิต วิธีนี้ Licensor มักจะนิยมกำหนดค่าธรรมเนียมไว้ในอัตราที่สูง ซึ่งเป็นการเผื่อไว้ในกรณีที่รายได้ที่คาดเอาไว้จะเท่ากับค่าธรรมเนียมที่คำนวณจากยอดประมาณการขายต่ำสุด (การคำนวณค่าธรรมเนียมจากต้นทุนการผลิต เป็นวิธีที่ Licensor มักไม่ค่อยจะยอมรับ เนื่องจากลักษณะของต้นทุนการผลิตในบางกิจการไม่แน่นอนและต้นทุนดังกล่าวมักจะมีแนวโน้มลดลง เมื่อมีการขยายการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ Licensee ได้เปรียบ)

2.3) การจ่ายค่าตอบแทนโดยคำนวณจาก Lump-sum Fee รวมกับ Royalties มีหลายกรณี เช่น การชำระค่าเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (information) และเอกสาร (documents) ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตหรือการวางแผนโครงการขั้นต้นทำด้วยวิธี Lum-sum fee รวมกับการจ่ายค่าธรรมเนียม (Royalties) สำหรับการค้นคว้าและพัฒนาเบื้องต้น โดยค่าธรรมเนียมนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการ ซึ่งเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนจะมีอัตราค่าธรรมเนียมต่ำกว่าเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อน

นอกจากนี้ราคาของเทคโนโลยีทั้งหมดจะมากหรือน้อยนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวเทคโนโลยีเองแล้ว ยังขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการจ่ายค่าธรรมเนียมอีกด้วย เมื่อมีกรณีที่จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในระยะสั้น (ไม่ว่าจะโดยข้อกำหนดของรัฐบาลหรือโดย Licensee) Licensor จะพยายามเพิ่มค่า Lump-sum Fees และ Royalties ให้สูงขึ้น เพราะถ้า Licensor ไม่ทำแบบนี้เขาก็จะมีรายได้จากค่าตอบแทนเทคโนโลยีน้อยไป ดังนั้นถ้าเป็นกรณีนี้ Licensee ควรต้องให้ความสนใจระมัดระวังในการประเมินค่าใช้จ่ายตลอดจนภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการจ่ายค่าตอบแทนแบบนี้ ส่วนวิธีที่ Licensor ชอบใช้ก็คือ การกำหนดค่าธรรมเนียมคงที่ (Fixed Fees) ซึ่งเป็นค่า

ตอบแทนที่ Licensor ได้รับคงที่ตลอดอายุของสัญญา (จะใช้ในกรณีที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตหรือการขาย) ซึ่งจะทำให้ Licensor มีรายได้ที่แน่นอน

3) การกำหนดอายุของสัญญาตกลง

การกำหนดอายุของสัญญาตกลงจะเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากกับเทคโนโลยีและค่าตอบแทน โดยทั่วไปก่อนที่จะกำหนดอายุของสัญญาตกลงว่าจะเป็นเท่าใดนั้น จะต้องดูที่เทคโนโลยีก่อนว่าเป็นเทคโนโลยีที่เรา (Licensee) ต้องพึ่งพา Licensor ในด้านต่าง ๆ เช่น การพึ่งพาบริการทางเทคนิค การถ่ายทอดเทคโนโลยี ฯลฯ หรือไม่ ถ้า Licensee ต้องพึ่งพา Licensor ในเรื่องดังกล่าวก็ควรที่จะกำหนดให้ระยะเวลาของสัญญานั้นครอบคลุมช่วงเวลา ที่ Licensee ต้องการ ถ้าพิจารณาทางด้าน Licensor บ้างจะพบว่า Licensor จะชอบให้อายุของสัญญายาวนานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะถ้าสัญญามีระยะเวลานานจะมีผลทำให้ค่าตอบแทน หรือราคาเทคโนโลยีรวมสูงกว่าค่าตอบแทนในสัญญาที่มีระยะเวลาสั้น

อย่างไรก็ดีการจะกำหนดระยะเวลาของสัญญาให้ยาวหรือสั้นนั้น จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง แต่ Licensee เกือบทั้งหมดหรือส่วนใหญ่จะมีความต้องการให้ระยะเวลาหรืออายุของสัญญาให้สั้นที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เสียค่าตอบแทนการใช้เทคโนโลยีให้น้อยที่สุด แต่ในการที่จะกำหนดอายุสัญญาให้สั้นนั้น Licensee มีข้อที่ควรระวังดังนี้

3.1) ระยะเวลาที่สั้นนั้นควรมีเวลายาวพอที่ Licensee สามารถรับเทคโนโลยีได้หมด ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของกระบวนการ และ/หรือเทคนิคของ know-how ที่ต้องการ

3.2) ระยะเวลาที่สั้นนั้นจะไม่ทำให้ Licensee ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือทางเทคนิคจาก Licensor อีกต่อไปเมื่อสัญญาหมดอายุ (สัญญาไม่ควรหมดอายุก่อนเวลาที่ Licensee ยังต้องการพึ่งพา Licensor)

3.3) อายุของสัญญาควรเท่ากับอายุของสิทธิบัตร หรือเท่ากับอายุของการให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

ในการนับอายุของสัญญาตกลงนั้น อาจคำนวณจาก

ก. วันที่ Licensee เริ่มต้นทำการผลิต

หรือ

ข. วันที่มีการเซ็นสัญญา ซึ่งจะคำนวณจากวันที่เริ่มติดตั้งอุปกรณ์ ต่างๆ

การที่เลือกใช้ แบบ ค. หรือ แบบ ข. เป็นวันเริ่มต้นของอายุสัญญา นั้น Licensee ในฐานะที่ต้องเป็นผู้ที่จ่ายค่าตอบแทนการใช้เทคโนโลยีให้กับ Licensor ควรจะพิจารณาให้รอบคอบทั้งนี้เพราะในกิจการบางประเภทถ้าต้องใช้ระยะเวลาในการติดตั้งอุปกรณ์ หรือเครื่องจักรเป็นระยะเวลานาน เช่น 1-2 ปี ก็ควรที่จะเลือกวันที่ Licensee เริ่มต้นการผลิตเป็นวันเริ่มต้นของสัญญา ทั้งนี้เพราะหาก Licensee ไปเลือกแบบ ข. (วันที่เซ็นสัญญา) ก็จะทำให้ Licensee ต้องมีภาระในการจ่ายค่าตอบแทน การใช้เทคโนโลยีให้กับ Licensor ก่อนที่ Licensee จะมีรายได้เกิดขึ้น (เพราะอยู่ในระหว่างที่ติดตั้งเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ซึ่งต้องใช้เวลานานและยังไม่สามารถทำการผลิตได้ จึงยังไม่มีรายได้เกิดขึ้นในช่วงนี้) หนึ่งระยะเวลาสำหรับการจ่ายค่าตอบแทนการใช้เทคโนโลยีควรประมาณ 5 ปี หรือมากที่สุดไม่ควรเกิน 10 ปี เพราะถือว่าระยะเวลาดังกล่าวยาวเพียงพอที่จะรับและดัดแปลงเทคโนโลยี แต่ถ้าเห็นว่าเป็นต้องให้เวลานานกว่านี้ก็อาจมีการต่อสัญญา

4) การต่ออายุสัญญาตกลง

ส่วนใหญ่ในสัญญามักจะมีข้อความสำหรับการต่ออายุสัญญา ตามข้อเรียกร้องของทั้งสองฝ่าย (Licensor และ Licensee) โดยปกติแล้ว Licensee ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องต่ออายุสัญญาสำหรับเทคโนโลยีและเทคนิคประเภทเดิม แต่มีหลายครั้งที่มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตและเทคนิคใหม่ ๆ ในระหว่างอายุของสัญญา ดังนั้นจึงต้องมีการต่ออายุสัญญา ถ้า Licensee มีความต้องการที่จะได้รับวิธีการใช้เทคนิคใหม่ ๆ ดังกล่าว โดยจะต้องมีการกำหนดรายละเอียดอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ไม่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมต่อไป สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ Licensee ได้รับเทคโนโลยีประเภทนั้นไว้ครบถ้วนแล้วหรือถ้าจำเป็นต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่ม Licensor อาจคิดค่าตอบแทนในราคาที่ไม่สูงจนเกินไปเพราะถือว่าเคยเป็นคู่สัญญากันมาก่อน

5) การรับรองโดยผู้ให้สัญญา

เมื่อ Licensee จะทำข้อตกลงในการรับเทคโนโลยีนั้น Licensee จะมีความคาดหวังว่าเทคโนโลยีนั้นจะมีผลตามคำกล่าวอ้างของ Licensor ดังนั้น Licensee จึงควรจะได้รับ ความมั่นใจจากผู้ขายว่าเทคโนโลยีนั้นจะมีผลจริง ฉะนั้นจึงควรมีการรับรองโดยผู้ให้สัญญา (Licensor) โดยในสัญญาควรระบุโดยเฉพาะเจาะจงลงไปว่า

5.1) เทคโนโลยีที่จะได้รับมาต้องเหมาะสมกับการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้ระบุไว้ในสัญญา

5.2) เทคโนโลยีที่ได้รับต้องสามารถใช้ได้กับการผลิตเฉพาะอย่าง

5.3) การส่งแบบแปลน รายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งที่สำคัญอื่น ๆ ของเทคโนโลยีต้องเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

5.4) ส่วนประกอบของเทคโนโลยีที่ถูกถ่ายทอด ต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของสัญญา

โดยทั่วไปลักษณะของการรับรองโดยผู้ให้สัญญานี้จะแตกต่างกันในสาระสำคัญในแต่ละสัญญาและขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของ Licensor แต่อย่างไรก็ตามสัญญาควรจะคุ้มครอง Licensee อย่างเพียงพอในด้านผลิตภัณฑ์และการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีบางอย่าง ถึงแม้ว่าในทางปฏิบัติมักจะไม่ค่อยมีการกำหนดให้เรียกชดเชยค่าเสียหายสำหรับการใช้เทคโนโลยีบางอย่างไม่ได้ผล แต่ก็ควรจะมีการระบุให้แน่ชัดลงไปถึงผลผลิตและคุณภาพโดยเฉพาะของผลิตภัณฑ์และควรระบุให้ Licensor เสนอบริการทางเทคนิคและความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อทำให้ได้ผลผลิตและคุณภาพตามที่ระบุเอาไว้ ซึ่งในเรื่องนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับเทคนิคและกระบวนการผลิตแบบใหม่ที่ยังไม่ได้ถูกใช้อย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ Licensor ยังมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อเทคโนโลยีที่ทำการถ่ายทอด โดยจะต้องไม่ถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นให้กับลูกค้ารายอื่น ๆ อีกในเขตที่ Licensee ตั้งอยู่ แม้ว่า Licensor อาจจะมีการตกลงด้วยวาจาเกี่ยวกับการถ่ายทอดให้แก่ลูกค้ารายอื่น ๆ ก็ตาม ในบางกรณีจะขึ้นอยู่กับลักษณะของในรูปของสำเร็จ แบบหรือกระบวนการของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและขึ้นอยู่กับขอบเขตของเทคโนโลยีชนิดนั้น ๆ ว่าอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้สัญญา นอกจากนี้ควรระบุถึงกำหนดเวลาในการขนส่งเอกสาร แบบและสิ่งสำคัญอื่น ๆ ของเทคโนโลยี พร้อมด้วยสถานที่และวิธีการขนส่งและควรกำหนดข้อเรียกร้องสำหรับค่าเสียหายในกรณีที่ไม่มี การขนส่งหรือขนส่งล่าช้าได้ด้วย

ในกรณีที่เทคโนโลยีนั้นไม่เป็นไปตามที่ Licensor กล่าวอ้างไว้ (รับรอง) นั้นโดยทั่วไป ผู้ซื้อ (Licensee) ก็ควรจะได้รับความเสียหายนั้นคืน แต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปได้ดังนั้นในสัญญาจึงควรมีการระบุถึงวิธีที่จะแก้ไขปัญหาในกรณีที่เทคโนโลยีไม่เป็นไปตามคำกล่าวอ้างไว้ด้วย เช่น การกำหนดให้ Licensor แก้ไขหรือเปลี่ยนเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ ให้ใหม่ภายในระยะเวลาของการรับรองหรือรับประกัน หรือ Licensor จะยินยอมให้มีการจ่ายค่าเทคโนโลยีหรือค่าสิทธิและจะช่วยเหลือจนกว่า Licensee จะสามารถทำการผลิตและขายสินค้าได้ เป็นต้น การที่

จะมีการรับรองหรือให้คำรับประกันจาก Licensor มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของคู่สัญญา และลักษณะของเทคโนโลยี

6) สิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุงเทคโนโลยี

เนื่องจากเทคโนโลยีมักจะมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว Licensor จึงมีการปรับปรุงเทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งถ้าอยู่ในระยะเวลาของสัญญา Licensor จึงควรแจ้งให้ Licensee ได้รับรู้ถึงพัฒนาการและการปรับปรุงทั้งหมด และควรให้ Licensee ได้รู้ถึงวิธีการและเทคนิคที่ได้รับการปรับปรุงแล้วทั้งที่มีและไม่มีสิทธิบัตร แต่ Licensor มักจะไม่ค่อยเต็มใจที่จะส่งข่าวดังกล่าวให้ Licensee ได้รับทราบถ้าไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนเพิ่มเติม ในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา กล่าวคือในบางกรณี Licensor จะกำหนดหรือระบุไว้ในสัญญากับสิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุงเทคโนโลยีโดยที่ Licensee ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้กับ Licensor เลย

7) การให้สิทธิแต่ผู้เดียว

สัญญาใดจะเป็นสัญญาที่ให้สิทธิแต่ผู้เดียวหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าสัญญานั้นจะยินยอมให้ Licensor ถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังผู้อื่นหรือไม่ เช่น สัญญาอนุญาตให้ Licensor ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ผู้อื่นที่อยู่ภายในประเทศได้อีก หรือยินยอมให้ถ่ายทอดไปประเทศอื่นที่เกี่ยวข้องได้อีก ซึ่งถ้าเป็นอย่างนี้ก็ถือว่าเป็นการให้สิทธิแต่ผู้เดียว (non-exclusive) แต่ก็เป็นสิ่งที่ Licensor ส่วนใหญ่ต้องการเพราะเขาจะได้รับค่าตอบแทนมากขึ้น แต่ Licensee จะต้องการที่จะได้สิทธิแต่ผู้เดียวเพราะเขาจะมั่นใจได้ว่าเขาจะไม่มีคู่แข่ง

8) ขอบเขตการมอบหมาย

ในบางครั้ง Licensor อาจตั้งข้อจำกัดการมอบหมายให้ใช้สัญญาในกรณีที่มีการเปลี่ยนมือผู้ถือหุ้นจากเอกชนไปเป็นรัฐวิสาหกิจหรือในทุกกรณี สัญญานี้ควรจะเปลี่ยนไปยังเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นรายใหม่ได้ ดังนั้นในการทำสัญญา Licensee จึงควรพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อนที่จะยินยอมรับข้อความใด ๆ ที่เข้มงวดในการโอนสัญญาให้กับหุ้นส่วนรายใหม่

9) ผู้รับช่วงใบอนุญาต

Licensor ส่วนใหญ่จะไม่ชอบให้มีผู้รับช่วงใบอนุญาตเนื่องจากจะทำให้เขาได้รับผลตอบแทนจากเทคโนโลยีลดน้อยลง แต่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศเห็นว่ามีการหลายกิจการที่สามารถใช้เทคโนโลยีชนิดเดียวกันได้ ดังนั้นในความเห็นของ Licensee และรัฐบาลของ

ประเทศเหล่านั้นเห็นว่าควรจะได้มีการระบุข้อความที่ Licensor ยินยอมให้ Licensee มีผู้รับช่วงใบอนุญาตได้ และ Licensor อาจต้องเข้าช่วยเหลือโดยมีเงื่อนไขบางประการเท่าที่จำเป็น

10) ความลับ

ในกรณีที่เทคโนโลยีไม่มีสิทธิบัตร สัญญาเกือบทุกสัญญามักจะระบุว่าข่าวสารและเอกสารต่าง ๆ ที่ส่งให้กับ Licensee ต้องถือว่าเป็นความลับ จะนำไปเปิดเผยหรือโอนให้กับบุคคลอื่นไม่ได้ ซึ่งในบางกรณีอาจจะระบุให้พนักงานของ Licensee เข้าร่วมรับรองเรื่องนี้ด้วย แต่ความลับนี้จะสิ้นสุดพร้อมกับอายุของสัญญา Licensor บางรายอาจกำหนดให้ Licensee ต้องคืนเอกสารทุกอย่างภายหลังสิ้นสุดอายุของสัญญา และ Licensee ไม่มีสิทธิที่จะใช้ได้อีกต่อไป แต่ Licensee มักไม่ค่อยยอมรับสัญญาแบบนี้ ในทางตรงกันข้าม Licensor บางรายอาจจะระบุไว้ในสัญญาว่าเขายินยอมให้ Licensee ใช้เทคโนโลยีนี้ต่อไปได้แม้ว่าจะหมดอายุของสัญญาแล้วก็ตาม

11) สิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

หากในสัญญาตกลงกำหนดให้มีเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ฯลฯ อยู่ด้วย Licensee ก็ควรจะพิจารณาเรื่องต่อไปนี้อย่างรอบคอบ

11.1) Licensor ควรกำหนดไว้ในสัญญาว่าได้มีการยินยอมให้สิทธิบัตรชนิดใดแก่ Licensee โดยต้องระบุรายชื่อของสิทธิบัตรไว้ท้ายสัญญา ซึ่งข้อกำหนดควรจะครอบคลุมทุกสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีถึงแม้ว่าจะไม่มีรายชื่ออยู่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาต้นทุนของเทคโนโลยี

11.2) สัญญาควรจะระบุถึงสิทธิของ Licensee ที่จะได้ใช้เทคโนโลยีชนิดใหม่ ๆ ที่ Licensor ได้จดทะเบียนเพิ่มเติมในระหว่างอายุของสัญญา

11.3) ในกรณีที่อายุของสิทธิบัตรยาวกว่าอายุสัญญา ควรจะมีการระบุผลบังคับใช้ของสิทธิบัตรว่ามีเพียงอายุของสัญญาเท่านั้น หรือจะมีเงื่อนไขใดสำหรับอายุของสิทธิบัตรในส่วนที่เกิน (อายุสัญญา) และควรจะมีการระบุถึงข้อความที่เกี่ยวกับการละเมิดสัญญาเจ้าของสิทธิบัตร และคู่กรณีที่สาม (third party) ไว้ด้วย ซึ่งในกรณีนี้ Licensor มักจะไม่เต็มใจที่จะชดใช้ค่าเสียหาย จึงเป็นหน้าที่ของ Licensee ที่ควรจะคอยดูแลให้มีการระบุข้อความที่จะให้ความคุ้มครองในเรื่องนี้ไว้ด้วย ซึ่งได้แก่

11.3.1) Licensor ต้องรับรองด้วยความรู้เท่าที่ตนมีอยู่ว่าเทคโนโลยีที่ ถูกถ่ายทอดนั้น มีสิทธิบัตรของตนเท่านั้นที่คุ้มครองอยู่

11.3.2) Licensor ต้องรับรองว่าคู่กรณีที่สามจะชดใช้ค่าเสียหายจาก การละเมิดสัญญาที่ไม่ใช่จากเหตุสุดวิสัยในการเข้าร่วมทำสัญญากับ Licensee รวมทั้งการทำนิติ กรรมใหม่ ๆ หรือเมื่อคู่กรณีที่สามละเมิดสัญญาในสิทธิบัตรของ Licensor เอง

12) ข้อบังคับสำหรับผู้รับสัญญา

ในการทำสัญญานั้น สัญญามักจะมีข้อกำหนดหรือข้อบังคับสำหรับให้ Licensee (ผู้รับสัญญา) ปฏิบัติ ส่วนจะมีมากหรือน้อยและจะทำให้ Licensee ได้เปรียบหรือเสียเปรียบมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการต่อรองของคู่สัญญา ซึ่งข้อบังคับที่สำคัญ ที่สุด ได้แก่ ขอบเขตการขายหรือสิทธิการขายที่ Licensee สามารถกระทำได้ การผลิต การตั้ง ราคาขาย สิทธิในการซื้อหรือรับเทคโนโลยีจากแหล่งอื่น ฯลฯ ในบางกรณีขอบเขตการขายจะเกี่ยว ข้องกับการจำกัดตลาดของ Licensee ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแข่งขันในตลาดอื่น ถ้าเป็นเช่นนั้น Licensee ก็ควรคัดค้านด้วยเหตุผลที่สมควร ควรกำหนดให้ Licensor ระบุรายชื่อของประเทศ ต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดการขาย แต่ในบางกรณีอาจไม่มีการจำกัดเขตการขายแต่ Licensor อาจ กำหนดให้ Licensee ต้องขออนุมัติจาก Licensor ก่อนจึงจะสามารถขายผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งถ้าเป็น แบบนี้ Licensee ก็จะได้เปรียบมาก

13) การเสนอขาย C&I Products โดยผู้ให้สัญญา

ในการทำสัญญาตกลงนอกเหนือจากที่ผู้ให้สัญญาหรือ Licensorจะมีรายได้ จากค่าเทคโนโลยีแล้ว ผู้ให้สัญญายังจะมีรายได้จากการบังคับขาย C&I Products อีกด้วย ที่ Licensor ทำเช่นนี้ได้ก็เพราะเขาพยายามเชื่อมโยงเทคโนโลยีให้เข้ากับสินค้าที่เขามี และในบาง ครั้งการพัฒนาเทคโนโลยีของ Licensor อาจอยู่ในรูปของสินค้าสำเร็จรูปหรือ C&I Products ที่มี ความเกี่ยวพันกัน ดังนั้นถ้า Licensee จำเป็นต้องพึ่งพา Licensor ในเรื่องนี้ Licensee ก็ต้องมี ความแน่ใจว่าตนเองจะต้องไม่อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบมากจนเกินไป และควรที่จะตระหนักถึงการ ผลิตภายในประเทศตลอดจน C&I Products ที่สามารถผลิตได้โดยผู้ประกอบการภายในประเทศ ฉะนั้นในขั้นตอนของการทำสัญญาช่วงของการผลิตภายในประเทศจึงควรจะถูกประเมินค่าอย่าง รอบคอบเพื่อให้การผลิตภายในประเทศได้ผลสูงสุดภายในระยะเวลาที่สั้นที่สุด และจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการฝึกอบรมทั้งนี้เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในเรื่องนี้ด้วย ส่วนเรื่องราคา

Licensor เป็นผู้กำหนดนั้นจะแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละโครงการ หรือขึ้นอยู่กับลักษณะของสินค้าตลอดจนความรู้ของ Licensee ในเรื่องการตั้งราคาของแหล่งอื่น รวมทั้งข้อความหรือเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาแต่โดยสรุปแล้ว Licensee ควรจะให้ความสนใจเป็นอย่างมากในเรื่องต่อไปนี้

13.1) ในสัญญาควรระบุว่าให้ Licensor ทำการส่งมอบ C&I Products ในราคาตลาดสากล และควรระบุถึงการกำหนดราคาให้ชัดเจนเท่าที่จะทำได้

13.2) ในสัญญาควรมีข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อ Licensee เช่น ในกรณีที่ Licensor ทำการส่งมอบ C&I Products ชนิดเดียวกันให้กับ Licensee รายหนึ่งรายใดในราคาที่ต่ำกว่าในระยะเวลาหนึ่งก็ควรที่จะเสนอราคาเดียวกันนั้นให้กับ Licensee รายปัจจุบันด้วยถ้าสามารถเป็นไปได้

13.3) สัญญาควรระบุถึงราคาของการสั่งซื้อ C&I Products ตลอดจนราคาที่ Licensee ต้องจ่ายสำหรับการซื้อสินค้าเหล่านั้น

13.4) ถ้า Licensor เป็นผู้ผลิต C&I Products เอง สัญญาควรระบุราคาของสินค้าเหล่านี้ไว้และไม่ควรให้สูงกว่าต้นทุนการผลิต ในกรณีที่ Licensee ต้องการซื้อสินค้าเหล่านี้ในโรงงานของตนอาจมีการร้องขอโดย Licensee ให้มีการรับรองต้นทุนจากผู้ตรวจสอบบัญชีของบริษัท Licensor ก็ควรจะดำเนินการให้

14) การชำระเงิน

ในสัญญาควรมีการกำหนดถึงสกุลเงินตราและอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับใช้ในการชำระค่าเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากถ้าไม่มีการระบุไว้ให้ชัดเจนแล้วอาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเงินตราเป็นอย่างมาก ซึ่งโดยปกติ Licensor มักนิยมที่จะรับชำระเป็นเงินตราในสกุลของตนหรือเงินตราสกุลอื่นที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพ

15) กฎหมายของรัฐบาลที่ใช้บังคับสัญญา

ในสัญญาควรที่จะกำหนดถึงกฎหมายที่จะใช้บังคับสัญญา ซึ่งโดยปกติควรเป็นกฎหมายของประเทศผู้รับสัญญา (Licensee) อย่างไรก็ตามในบางกรณี Licensor ในบางประเทศอาจถูกกำหนดให้ใช้กฎหมายประเทศของตนบังคับสัญญาก็ได้ และหากสัญญาต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิต่าง ๆ ในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมมากกว่าหนึ่งประเทศก็ควรจะนำกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้รอบคอบ

16) การตรวจสอบและรายงาน

ในกรณีที่สัญญาต้องมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องค่าธรรมเนียมหรือการส่งมอบเทคโนโลยีต่อไปเรื่อย ๆ Licensor ก็อาจมีการตรวจสอบโรงงานและรายงานทั่วไปของการผลิต การขาย และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัญญาของ Licensee และในทางตรงกันข้าม Licensee ก็ สามารถที่จะมีการสำรวจโรงงานและการดำเนินงานของ Licensor เท่าที่จำเป็นหรือได้รับอนุญาต จาก Licensor

17) การฝึกอบรม

ในสัญญาควรจะได้มีการระบุถึงแผนการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน ในท้องถิ่นไว้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากมีความสำคัญมากสำหรับในการรับเทคโนโลยีอย่างพอเพียง โดย ก่อนที่จะมีการเจรจาเรื่องข้อความที่จะให้มีปรากฏในสัญญาก็ควรจะได้มีการสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการฝึกอบรมในประเทศว่าดีเท่ากับโรงงานของ Licensor หรือผู้ผลิตรายอื่นๆ หรือไม่ ถ้า Licensee เห็นว่าโรงงานของตนไม่มีความพร้อมที่จะใช้เป็นที่ฝึกอบรม ก็อาจขอทำการฝึกอบรมที่อื่น ๆ เช่น ที่โรงงานของ Licensor เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการร่างหน้าที่งานของ เจ้าหน้าที่ที่ชำนาญงาน ควรสร้างแผนฝึกอบรมตามความต้องการตลอดจนเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมและวิธีการคัดเลือกผู้รับการฝึกอบรมระบุไว้ในสัญญา

18) ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสัญญา

เมื่อ Licensor ยินยอมให้มีเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสัญญา (Licensee) หนึ่งแล้ว ก็อาจยินยอมให้ Licensee รายอื่น ๆ ได้รับประโยชน์จากเงื่อนไขดังกล่าวด้วย ดังนั้นเงื่อนไขต่าง ๆ ทั้งหมดที่ระบุไว้ในสัญญาจึงมีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อ Licensee แต่ถ้า Licensee รายใดพิจารณาเห็นว่าตนเองไม่สามารถใช้เงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ดังกล่าวไว้หมดภายในอายุสัญญา ก็อาจอ้างอิงในการต่อรองสำหรับการตั้งราคาของ C&I Products ที่ Licensor จะขายให้

19) ภาษาที่ใช้

เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระบุถึงภาษาที่จะใช้ในการเขียนสัญญาและเอกสารต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปก็ควรจะใช้ภาษาที่ Licensee สามารถเข้าถึงได้ไม่ยากนักหรือเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ Licensee เกิดความเสียเปรียบทางด้านภาษาจนส่งผลกระทบต่อรายละเอียดหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะปรากฏในสัญญา

20) การสิ้นสุดของสัญญา

โดยปกติสัญญาจะมีกำหนดสิ้นสุดตามอายุของสัญญาที่ทำไว้กับ Licensor แต่ก็มีในบางกรณีที่อาจเป็นไปตามนี้ กล่าวคืออาจมีการกำหนดสิ้นสุดอายุของสัญญาในกรณีที่มีการฝ่าฝืนสัญญาในชั้นร้ายแรงหรือเมื่อมีเหตุสำคัญ เช่น การล้มละลาย เป็นต้น หรือในกรณีที่ Licensee นำเทคโนโลยีมาใช้ระยะเวลาหนึ่งแล้วการผลิตยังไม่เกิดขึ้นหรือยังไม่มีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าเป็นเช่นนี้ Licensor อาจจะล้มเลิกสัญญากับ Licensee ก็ได้ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตามควรจะได้มีการเขียนข้อความดังกล่าวไว้ในสัญญาด้วยในบางสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจส่งคำเตือนให้อีกฝ่ายก่อนที่จะสิ้นสุดอายุของสัญญา แต่ Licensor ก็ต้องพึงสังวรว่าตนเองไม่สามารถใช้อำนาจเพื่อสิ้นสุดสัญญาได้เพียงฝ่ายเดียว ยกเว้นว่าจะมีเหตุผลอันสมควรที่ได้ระบุไว้ในสัญญา ในบางครั้งเมื่อสัญญาหมดอายุ Licensee อาจถูกกำหนดให้ส่งคืนเอกสาร และข่าวสารทางเทคนิคให้กับ Licensor และ Licensor จะไม่ให้ใช้เทคโนโลยีอีกต่อไป

21) การจัดตั้งอนุญาโตตุลาการ

โดยปกติในสัญญาทุกสัญญาจะมีข้อความระบุให้มีการตั้งอนุญาโตตุลาการ⁵ เพื่อทำหน้าที่ตัดสินข้อโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่ง Licensee ควรจะร้องขอให้มีการตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นในประเทศของตน ในกรณีที่จำเป็นจะต้องเป็นอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศ ก็ควรจะเลือกกลไกอนุญาโตตุลาการที่ไม่ลำเอียง หรือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในบางสัญญาอาจกำหนดถึงรายละเอียดในการจัดตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นมาเองโดยกำหนดถึงวิธีการคัดเลือกตัวอนุญาโตตุลาการ วิธีการพิจารณาและการบังคับ ฯลฯ

22) เหตุสุดวิสัย

ในบางสัญญาจะมีข้อความเกี่ยวกับเหตุสุดวิสัยระบุไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันคู่สัญญาจากการถูกเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น จากเหตุสุดวิสัย เช่น ภัยธรรมชาติซึ่งไม่สามารถจะควบคุมหรือคาดการณ์ได้ เป็นต้น หรือข้อความที่ทำให้ผู้ขายเทคโนโลยีไม่สามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบจากความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสัญญาในเมื่อสามารถคาดการณ์ได้หรือควบคุมได้ ซึ่งข้อความเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่ายเมื่อมีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้น

8. การถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังการผลิตขั้นต่าง ๆ

ได้มีผู้แบ่งประเภทของการผลิตหรือการประกอบการไว้หลายอย่างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อะไร แต่ถ้าจัดประเภทของการผลิตตามขั้นของการผลิตจะพิจารณาว่าการผลิตชนิดใดเกิดก่อนเกิดหลัง แล้วนำมาเรียงตามลำดับก่อนหลัง โดยแบ่งได้เป็น 3 ขั้นคือ

1) การผลิตขั้นปฐมหรือขั้นแรก (Primary production) ได้แก่เกษตรกรรม การทำป่าไม้ การประมง ฯลฯ ซึ่งเป็นการผลิตที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น การทำเกษตรกรรมต้องอาศัยที่ดินปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2) การผลิตขั้นมัธยมหรือขั้นที่สอง (Secondary production) ได้แก่การทำหัตถกรรม การทำเหมืองแร่ ฯลฯ ซึ่งการผลิตในขั้นนี้จะนำผลที่ได้จากการผลิตขั้นแรกมาทำการผลิตต่อให้เกิดเป็นสินค้าชนิดใหม่ขึ้นมา ซึ่งจะมีมูลค่าสูงกว่าเดิม เช่น การทำหัตถกรรม เครื่องจักรสาน เป็นการนำไม้ไผ่ (เป็นผลผลิตจากการผลิตขั้นแรก) มาสานเป็นกระบุง ตะกร้า ฯลฯ (เป็นผลผลิตขั้นที่สอง) เป็นต้น

3) การผลิตขั้นอุดมหรือขั้นที่สาม (Tertiary production) ได้แก่ การให้บริการ การขนส่ง การขายส่งและการขายปลีก กล่าวคือ การผลิตในขั้นนี้เป็นการช่วยให้ผลผลิตไปถึงมือผู้บริโภค ซึ่งการผลิตในขั้นนี้จะมีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้ทำหน้าที่นี้

เป็นที่ยอมรับกันว่า เศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้นมาจากการผลิตขั้นแรก มาสู่การผลิตขั้นที่สอง และการผลิตขั้นที่สาม ตามลำดับ และการผลิตขั้นที่สองเป็นการผลิตที่สำคัญที่สุดโดยทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เราจะเห็นได้ชัดจากประเทศที่พัฒนาแล้วที่วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยผลิตภัณฑ์ประชาชาติทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความเจริญเติบโตหรือเป็นวิธีที่ชี้ชัดให้เข้าใจถึงขบวนการพัฒนาการปรับปรุงเทคโนโลยี การผลิตขั้นต่าง ๆ ก็ไม่ได้เป็นอิสระต่างต้องพึ่งพาต่อกันในการพัฒนา เช่น ถ้าต้องการจะทำให้การผลิตขั้นแรกมีความเจริญก้าวหน้าหรือทำให้เป็นภาคอุตสาหกรรมก็จำเป็นต้องพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและสาธารณูปโภค เพราะการผลิตทั้งสองขั้นหลังนี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าดังกล่าว ความเจริญก้าวหน้าของอุตสาหกรรมการผลิตก็ขึ้นอยู่กับความสำเร็จที่การผลิตขั้นแรกได้รับ ไม่เฉพาะแต่ทางด้านวัตถุดิบเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทางด้านการตลาดและทุนอีกด้วย เช่นเดียวกับการผลิตขั้นที่สองและการผลิตขั้นที่สามต่างก็พึ่งพากันอย่างไรก็ดีในขั้นของการพัฒนา เศรษฐกิจการผลิตขั้นแรกที่มีผลผลิตสูงมาจากความช่วยเหลือจากเขตอุตสาหกรรมและ

สาธารณูปโภคบางเขตซึ่งส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีในตอนแรกเริ่ม และอำนวยความสะดวกในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และข้อได้เปรียบบางประการที่มีอยู่ภายในประเทศ ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ความอยู่ดีกินดีทางเศรษฐกิจมีมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่จำเป็นและคุณค่าความพอใจของประชาชน ในขั้นต้นก็ต้องสนองความต้องการในปัจจุบันที่จำเป็นต่อการยังชีพอยู่ได้ มีผู้แบ่งการพัฒนาเศรษฐกิจออกเป็น 2 ชั้น ในขั้นแรกเป็นการพัฒนาปัจจัยที่จำเป็นเพื่อการยังชีพและในขั้นที่สองหลังจากที่ได้รับปัจจัยเพื่อการยังชีพเพียงพอแล้วความสามารถทำกำไรจะเป็นตัวกำหนดการลงทุนในหน่วยต่าง ๆ วิธีการแบ่งชั้นดังกล่าวทำให้เห็นปัญหาเบื้องต้นของคุณค่าความพอใจสำหรับเอกชนและกิจการ สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพมักเกี่ยวข้องกับด้านประชากรการว่างงานและความมั่นคงทางสังคม ถ้าหากว่าไม่มีการจัดหาสิ่งจำเป็นดังกล่าวให้เพียงพอในประเทศกำลังพัฒนาแล้วก็ไม่สามารถจะใช้ระบบใด ๆ ที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าในวิธีการเร่งความเจริญเติบโตได้ ในประเทศกำลังพัฒนาการดำรงชีพที่สำคัญสำหรับประชาชนขึ้นอยู่กับผลผลิตทางเกษตรอยู่มากและผลผลิตนี้ก็เป็นวัตถุดิบที่จำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมการเกษตร (Agro-industries) การปฏิบัติทางการเกษตรเริ่มขึ้นก่อน และมีส่วนช่วยเหลืออย่างมากต่อความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของการปฏิบัติอุตสาหกรรมในยุโรปโดยใช้เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าว สรุปโดยย่อได้ดังนี้

- 1) ทำให้ราคामลผลผลิตทางเกษตรลดลง ราคาลดลงนั้นทำให้มูลค่าของค่าจ้างที่แท้จริงเพิ่มขึ้น ทำให้โครงสร้างของราคาและค่าจ้างมีความมั่นคงเพิ่มขึ้น และเศรษฐกิจเติบโตขึ้น
- 2) ทำให้รายได้ทางเกษตรของชาวนาสูงขึ้น แม้ว่าราคาของผลผลิตจะลดลง ก็เป็นไปได้ที่รายได้จะเพิ่มขึ้นโดยผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และขนาดการผลิตที่เหมาะสม
- 3) เกิดการสะสมทุนเพื่อการลงทุนในอุตสาหกรรม เมื่อชาวนามีเงินมากขึ้น ก็สามารถจะปรับปรุงที่ดินเพื่อจัดตั้งอุตสาหกรรมทางการเกษตร เมื่อมีกำไรจากการประกอบการก็ควรจะนำผลกำไรที่ได้รับไปลงทุนในอุตสาหกรรมอื่นต่อไป ปรากฏการณ์นี้เห็นได้ชัดทั้งในยุโรป อเมริกา ญี่ปุ่น ทั้งหมดนี้ทำให้อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจมีขนาดที่กว้างใหญ่มาก
- 4) ทำให้ขนาดของตลาดของประเทศสำหรับผู้บริโภคสินค้าทางอุตสาหกรรมขยายใหญ่ขึ้น การผลิตและการบริโภคเป็นรายการที่ต่อเนื่องกันในวัฏจักรเศรษฐกิจ กิจการผลิตไม่อาจที่จะคาดการณ์ดำเนินงานของตนได้ นอกเสียจากว่าเขาจะขายสินค้าได้ ความสามารถทำกำไรขึ้นอยู่กับทำให้ส่วนใหญ่ของทุนที่ลงไปได้รับประโยชน์เต็มที่จากขนาดการผลิตที่เหมาะสม

และประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี ด้านการจัดการในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกัน ดังนั้น ความสามารถทำกำไรและความก้าวหน้าของกิจการจึงขึ้นอยู่กับการแข่งขันของประเทศเป็นสำคัญ และยิ่งขึ้นอยู่กับสังคมที่มีความยุติธรรม และเป็นประชาธิปไตยเพื่อความผาสุกของประชาชนในประเทศที่มีความเท่าเทียมกันในการบริโภคผลผลิตและมีมาตรฐานการครองชีพที่สูง

นอกเหนือไปจากความก้าวหน้าทางการเกษตรและอุตสาหกรรมแล้ว การปรับปรุงการเหมืองแร่และการกลั่นอื่น ๆ ก็มีผลสำคัญมากต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ในประการแรก ช่วยให้ได้ใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสร้างความแข็งแกร่งภายในประเทศสำหรับสินค้าอุตสาหกรรม ประการที่สองการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มหรือผลิตวัตถุดิบภายในประเทศทำให้สามารถขายวัตถุดิบเหล่านี้ในราคาสากลที่ได้รับกำไรมาก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการผลิตขั้นแรกและทรัพยากรธรรมชาติ และความไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนาระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาย่อมก่อปัญหาที่น่าวิตก ความอ่อนแอในแบบของการเติบโตของหลาย ๆ ประเทศที่กำลังพัฒนาในปัจจุบันเนื่องจากความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตขั้นแรก เป็นเพราะความประหวัหใจในทางที่ผิด นิยมแบบตะวันตกซึ่งมีการผลิตทางเกษตรน้อยที่สุด ผลผลิตที่ต่ำในการผลิตขั้นแรกเมื่อเทียบกับในการผลิตอีกสองขั้นที่เหลือในประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นผลจากการบรรลุถึงจุดอิ่มตัวในการปรับปรุงเทคโนโลยีของการผลิตขั้นแรก แต่ไม่ใช่กรณีของประเทศที่กำลังพัฒนา แม้แต่ในปัจจุบันนี้ในประเทศที่พัฒนาแล้วรากฐานและความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจทั้งหมดก็ขึ้นอยู่กับผลผลิตของการผลิตขั้นแรกเหมือนกัน และประเทศกำลังพัฒนาก็ยังคงต้องก้าวเดินอีกไกลเพื่อจะได้สิ่งนั้น การให้ความสนใจกับการผลิตขั้นที่สองมากเกินไปโดยเชื่อว่าจะนำไปสู่การเจริญเติบโตและประโยชน์ที่มากกว่าจะได้รับจากการผลิตขั้นแรก ก็ถูกพิสูจน์ให้เห็นชัดแล้วว่าเป็นความคิดที่ผิดหลักเหตุผล

นอกเหนือจากการผลิตขั้นแรกแล้ว แบบของการลงทุนในเทคโนโลยีที่ได้เลือกอย่างรอบคอบในการผลิตขั้นที่สองและสามซึ่งช่วยในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ จะให้ประโยชน์อย่างมากต่ออุตสาหกรรมการผลิตภายในประเทศ การใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมที่สุดจะช่วยให้สามารถขายสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดภายในและระหว่างประเทศได้โดยได้กำไรพอสมควร เท่ากับเป็นการสนับสนุนการสร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกระตุ้นให้รู้จักพึ่งตนเอง ความพยายามที่เกิดขึ้นภายในประเทศในการประดิษฐ์การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมเครื่องจักร และการผลิตชิ้นส่วนเพื่อใช้แทนชิ้นส่วนที่

หมอดูอายุการใช้งาน จะช่วยให้มีเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับเพิ่มภาระการผลิตของเครื่องจักรอันเป็นการวางรากฐานสำหรับการเติบโตในระยะยาว (ดังได้กล่าวไว้ในหัวข้อมนุษย์กลของบทที่ 2 แล้ว)

ขอบเขตสำหรับการพัฒนาทรัพยากรในประเทศกำลังพัฒนามากว้างขวางมาก เมื่อมีเครื่องจักรและเทคโนโลยีจำกัด วิธีการพัฒนาดังกล่าวควรทำให้ทุกขั้นการผลิต เพื่อที่ว่าจะได้หาแหล่งที่มีทรัพยากรเหลือเพื่อที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ แม้ว่าการลงทุนในเทคโนโลยีสำหรับการผลิตสินค้าบริโภคสามารถให้ผลในการสะสมทุน โอกาสสำหรับการเติบโตของอุตสาหกรรมทุกขนาดก็มักจะมีอุปสรรคเสมอ กล่าวคือ เมื่อมีการบริโภคสินค้าหมดไปแล้ว และทุนที่ลงไปในการผลิตสินค้าก็จะหมดไป แต่เมื่อมีการลงทุนในด้านการปรับปรุงที่ดินหรือผลิตเครื่องจักร อุปกรณ์ก็จะทำให้คุณค่าของการลงทุนเพื่อประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจดังที่ Keynesians ได้ยืนยันว่า ไม่ใช่การออม แต่เป็นการบริโภคที่ก่อให้เกิดการขยายตัวเสมอ แม้กระนั้นในสังคมที่รุ่งเรืองก็ยังคงมีการออมเพื่อการลงทุนเฉพาะในขั้นการผลิตที่มีประโยชน์เท่านั้น สังคมผู้บริโภคมักจะทำสิ่งตรงกันข้าม และความจริงก็มักเป็นสังคมที่ไม่ได้ช่วยให้มีการผลิตแต่อย่างใด คือ บริโภคอย่างเดียว ถ้าสมมติให้ทุกอย่างเท่ากันหมด สังคมกลุ่มหลังนี้จะทำให้ทุนหมดไป และทำให้ดอกเบี๋ยเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้ใช้รายได้ส่วนที่เพิ่มขึ้นไปในการผลิตสินค้าและบริการที่มูลค่าของมันจะหมดไปทันทีที่ถูกรับบริโภค

จุดอ่อนที่สำคัญอันหนึ่งของอุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลางอยู่ในเรื่องเทคโนโลยี เนื่องจากมีเพียง 2-3 ประเทศเท่านั้นที่สามารถส่งเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาได้โดยไม่ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากผู้อื่น การลงทุนเทคโนโลยีสำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในการผลิตขั้นที่สองและสามควรมีเกณฑ์พิจารณา 3 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถที่เป็นไปได้ของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่จะจัดหาสิ่งที่จำเป็นต่อการยังชีพของประชาชน

2) ความสามารถที่เป็นไปได้ในการสร้างสรรค์และเพิ่มพูนกิจกรรมการผลิตที่เป็นประโยชน์ คือ กิจกรรมการผลิตที่ไม่ใช่เพื่อผลิตสิ่งบริโภคประเภทที่จะทำให้ทุนต้องหมดไป

3) ความสามารถที่เป็นไปได้ที่จะใช้สิ่งที่มีอยู่ภายในประเทศให้ได้ประโยชน์ที่จะขายสินค้าในต่างประเทศ และที่จะได้กำไรมากที่สุดจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ปัญหาของความสามารถที่จะผลิตสินค้าทุนอยู่ที่เรื่องเวลา เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและทุนเป็นจำนวนมาก ภายในประเทศที่จะสั่งซื้อเทคโนโลยีและอุปกรณ์เข้า

มา การต่อรองในการทำสัญญาโดยได้รับราคาที่ยุติธรรมและเท่าเทียมเพื่อจะได้รับความสำเร็จในธุรกิจพร้อมด้วยเงื่อนไขการคุ้มครองที่สมเหตุผล เพื่อให้นโยบายในระยะยาวได้ผลในเรื่องของการรับความช่วยเหลือต้องมีจุดประสงค์สุดท้ายเพื่อให้พึ่งตนเองได้ โดยการสนับสนุนด้านความสามารถทางเทคโนโลยีในประเทศทางด้านการผลิต การบำรุงรักษา การซ่อมแซม การออกแบบ การผลิตอุปกรณ์ชิ้นส่วนทดแทนเพื่อกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม

1. โกศล ฉันทิกุล, กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุน, กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, พ.ศ. 2534, หน้า 146.
2. ทวี บุตรสุนทร, "การเตรียมการเพื่อรับการถ่ายโอนเทคโนโลยี." วิศวกรรมสาร เล่มที่ 3 ประจำปี 2532, หน้า 87-89.
3. โกศล ฉันทิกุล, อ่าวแล้ว หน้า 159.
4. ศึกษารายละเอียดได้ในนราทิพย์ ชูติวงศ์, หลักเศรษฐศาสตร์ I : จุลเศรษฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2538, หน้า 200-209.
5. อนุญาโตตุลาการ เป็นวิธีการแก้ปัญหาข้อพิพาทวิธีหนึ่งซึ่งระบุอยู่ในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายแรงงาน โดยเป็นวิธีการแก้ปัญหาคความขัดแย้งหรือข้อพิพาทด้วยวิธีประนีประนอมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจและความรุนแรงโดยคู่กรณี จะยินยอมเห็นชอบในการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ ซึ่งคำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการถือเป็นเด็ดขาดและคู่กรณีจะต้องปฏิบัติตาม